

ET

ET

ET

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 20.4.2009
KOM(2009) 170 lõplik

**KOMISJONI ARUANNE NÕUKOGULE, EUROOPA PARLAMENDILE NING
EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE**

**nõukogu direktiivi 2004/80/EÜ (mis käsitleb kuriteoohvritele hüvitise maksmist)
kohaldamise kohta**

[SEC(2009) 495]

KOMISJONI ARUANNE NÕUKOGULE, EUROOPA PARLAMENDILE NING EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE

nõukogu direktiivi 2004/80/EÜ (mis käsitleb kuriteoohvritele hüvitise maksmist) kohaldamise kohta

1. SISSEJUHATUS

Euroopa Liidu kuriteoohvritel on õigus õiglasele ja asjakohasele hüvitisele neile tekitatud kahju eest olenemata sellest, kus Euroopa Ühenduse piires kuritegu toime pandi. Nõukogu direktiiviga 2004/80/EÜ (mis käsitleb kuriteoohvritele hüvitise maksmist,¹ edaspidi „direktiiv”) on loodud koostöösüsteem, et hõlbustada kuriteoohvritele hüvitise kättesaadavust piiriülestel juhtudel. Süsteem toimib liikmesriigi territooriumil sooritatud tahtlike vägivallakuritegude ohvritele suunatud liikmesriikide hüvitisskeemide alusel.

Direktiivi artiklis 19 on sätestatud, et komisjon esitab hiljemalt 1. jaanuariks 2009 Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele aruande direktiivi rakendamise kohta. Käesolev aruanne lähtub sellest kohustusest. Aruandes käsitletakse ajavahemikku 1. jaanuarist 2006² kuni 31. detsembrini 2008³.

Aruande koostamiseks tellis komisjon direktiivi kohaldamise kohta uuringu, mille valmistas ette töövõtja⁴. Uuringu peamine eesmärk oli hinnata direktiivi praegust rakendamistaset kõigis liikmesriikides. Selleks uuris töövõtja järgmist:

- direktiivi kohaldamine: hinnata hüvitisskeeme rakendustasandil;
- direktiivi tõhusus: tuvastada välistegurid, eeskirjad ja menetlused (kui need on olemas), mis on põhjustanud rakendamisel probleeme;
- riiklike õigusaktide sisu: võrrelda liikmesriikide hüvitisskeeme; hinnata liikmesriikide hüvitisskeemide vastavust direktiivile.

Lisaks arutati direktiivi kohaldamist direktiivi artikli 16 kohaselt liikmesriikide määratud kesksete kontaktpunktide kohtumisel, mis korraldati tsiviil- ja kaubandusasju käsitleva Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku raames 23. oktoobril 2008.

Direktiiv ja kogu liikmesriikidelt direktiivi kohaselt saadud teave on kättesaadav Euroopa tsiviilasjade atlases⁵ (edaspidi „atlas”).

¹ ELT L 261, 6.8.2004, lk 15. Tuleb märkida, et direktiivi õiguslik alus on EÜ asutamislepingu artikkel 308. Seega on direktiiv kohaldatav kõigis liikmesriikides, sealhulgas Taanis, kes ei ole hõlmatud tsiviilasjades tehtava õiguslase koostöö vallas EÜ asutamislepingu IV jaotise alusel võetud ühenduse meetmetega.

² Vastavalt direktiivi artikli 18 lõikele 1 pidid liikmesriigid hakkama direktiivi rakendama hiljemalt 1. jaanuaril 2006.

³ Aruande lisad on esitatud komisjoni talituste töödokumendis nr ...

⁴ Matrix Insight: direktiivi 2004/80/EÜ (mis käsitleb kuriteoohvritele hüvitise maksmist) kohaldamine – EMPIIRILINE ARUANNE, 12. detsember 2008, ning direktiivi 2004/80/EÜ (mis käsitleb kuriteoohvritele hüvitise maksmist) kohaldamise analüüs – KOONDARUANNE, 12. detsember 2008 (edaspidi „uuring”). Uuring on avaldatud veebiaadressil:

⁵ http://ec.europa.eu/justice_home/doc_centre/civil/studies/doc_civil_studies_en.htm

http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/cv_information_en.htm

2. DIREKTIIVI PÕHISISU

Direktiivi artikli 1 kohaselt peavad liikmesriigid tagama, et muus liikmesriigis kui see, kus hüvitise taotleja alaliselt elab, toime pandud tahtliku vägivallakuriteo ohvril on õigus esitada hüvitisetaotlus oma elukoha liikmesriigis. Taotlejat abistab selle liikmesriigi pädev asutus, kus taotleja praegu elab (edaspidi „abistav asutus”). Abistava asutuse kohustused ohvri ees on sätestatud direktiivi artiklites 5–11. Abistav asutus ei tegele taotluse hindamisega. Taotlust hindab selle liikmesriigi asutus, kelle hüvitiskeemi raames ohver oma taotluse esitab (edaspidi „otsustav asutus”).

Seega peavad liikmesriigid moodustama abistava ja otsustava asutuse ning määrama kesksed kontaktpunktid (artikli 3 lõiked 1 ja 2 ning artikkel 16).

Abistaval asutusel on järgmised kohustused:

- anda võimalikele nõude esitajatele teavet hüvitiskeemi kohta (artikkel 4);
- osutada nõude esitajale abi hüvitisetaotluse täitmisel (artikkel 5);
- edastada taotlus otsustavale asutusele (artikkel 6);
- anda taotlejale täiendavate dokumentide nõudmise korral juhiseid (artikkel 8);
- korraldada otsustava asutuse taotluse korral ärakuulamine (artikkel 9).

Otsustaval asutusel on järgmised kohustused:

- kinnitada taotluse kättesaamist, teatada asja käsitlemise eest vastutav kontaktisik ja märkida otsuse tegemise ligikaudne tähtaeg (artikkel 7);
- teatada otsusest nii abistavale asutusele kui ka nõude esitajale (artikkel 10).

Direktiivi artikli 12 lõikes 1 on sätestatud, et piiriülestel juhtudel peaks hüvitis olema kättesaadav asjaomase liikmeriigi hüvitiskeemi kohaselt. Selleks et täpsustada selliste skeemide sisu, on artikli 12 lõikes 1 sätestatud, et „kõik liikmesriigid tagavad, et nende siseriiklikes eeskirjades nähakse ette nende territooriumil sooritatud tahtlike vägivallakuritegude ohvrite hüvitiskeem, mis tagab ohvritele õiglase ja asjakohase hüvitise”.

Liikmesriigid peavad tagama, et võimalikul taotlejal on juurdepääs vajalikule teabele hüvitise taotlemise võimaluste kohta (artikkel 4). Hüvitist peab maksma selle liikmesriigi pädev asutus, mille territooriumil kuritegu toime pandi (artikkel 2). Haldusformaalsused peaksid olema minimaalsed (artikli 3 lõige 3) ning taotluste ja otsuste edastamiseks tuleks kasutada standardvorme (artikkel 14).

3. DIREKTIIVI KOHALDAMINE

Käesolevas jaos antakse ülevaade direktiivi kohaldamise erinevatest aspektidest, eriti ülevõtmismeetmetest teatamisest, direktiivi järgimisest, kohaldamisest ja tõhususest ning artikli 12 kohastest liikmesriikide hüvitiskeemidest. Lisaks esitatakse direktiivi III peatükis nõutud rakendusmeetmed.

3.1. Ülevõtmismeetmetest teatamine

Artikli 18 lõike 1 kohaselt pidid liikmesriigid direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid jõustama 1. jaanuariks 2006^{6,7}.

15 liikmesriiki (Bulgaaria, Taani, Saksamaa, Eesti, Hispaania, Prantsusmaa, Iirimaa, Luksemburg, Madalmaad, Austria, Poola, Sloveenia, Soome, Rootsi ja Ühendkuningriik) võtsid riiklikud ülevõtmismeetmed enne kehtestatud tähtaega. 2006. aasta alguses teatasid veel seitse liikmesriiki (Belgia, Tšehhi, Küpros, Leedu, Ungari, Portugal ja Slovakkia) ülevõtmismeetmete võtmisest.

2006. ja 2007. aastal algatas komisjon Kreeka, Itaalia, Läti, Malta ja Rumeenia vastu EÜ asutamislepingu artikli 226 kohase rikkumismenetluse direktiivi ülevõtmisest teatamata jätmise pärast. Nüüdseks on Itaalia, Läti, Malta ja Rumeenia vastavalt oma kohustusele teatanud riiklikest ülevõtmisaktidest.

Kreeka ei ole riiklikest direktiivi ülevõtmise meetmetest veel teatanud. Juulis 2007 tegi Euroopa Kohus otsuse Kreeka kahjuks⁸. 2008. aastal algatas komisjon Kreeka vastu EÜ asutamislepingu artikli 228 kohase menetluse, mis on praegu pooleli.

Liikmesriikide teatatud ülevõtmismeetmed on loetletud 1. lisas.

3.2. Direktiivi järgimine

Mittetähtaegsete teatamiste tõttu ei ole ülevõtmismeetmete vastavuse hindamine direktiivi nõuetele veel lõppenud. Praeguse teabe alusel on olukord järgmine:

Artiklid 1-3: kõik liikmesriigid peale Kreeka ja Itaalia on kehtestanud skeemid, mis võimaldavad ohvriks esitada taotluse (artikkel 1), ning rakendanud artiklid 2 ja 3 (vastutava asutuse moodustamine ja haldusmenetlus). Vastutavad asutused on avaldatud justiitsatlases⁹.

Artikkel 4: teave meetmete ja meetodite kohta on võimalikule taotlejale tehtud kättesaadavaks 20 liikmesriigis. Enamikul juhtudel on liikmesriigid esitanud teabe oma hüvitisskeemide kohta Internetis kas riiklikel veebisaitidel või justiitsatlases. Samuti on nad koostanud voldikud ja brošüürid. Teavitamismeetmed on esitatud 2. lisas¹⁰.

Artiklid 5-10: praeguseks on teabe direktiivi artiklites 5–10 nõutud korra toimimise kohta esitanud 12 liikmesriiki (Tšehhi, Taani, Iirimaa, Hispaania, Küpros, Läti, Luksemburg, Ungari, Portugal, Soome, Rootsi ja Ühendkuningriik).

Artikkel 11: 17 liikmesriiki võtavad vastu muus kui oma ametlikus keeles/ametlikes keeltes vormistatud taotlusi. Kõige aktsepteeritum võõrkeel on inglise keel. Hispaania, Prantsusmaa, Luksemburg, Sloveenia ja Slovakkia võtavad vastu ainult oma ametlikus keeles/ametlikes keeltes vormistatud taotlusi. Liikmesriikide teave keelte kohta on esitatud 3. lisas¹¹.

⁶ Bulgaariale ja Rumeeniale ettenähtud tähtaeg oli 31. detsember 2006.

⁷ Vt komisjoni talituste töödokument nr ...

⁸ Kohtuasi C-2007/026, komisjon vs Kreeka, 18. juuli 2007. aasta otsus.

⁹ Vastutavad asutused on loetletud ka uuringus „Direktiivi 2004/80/EÜ (mis käsitleb kuriteoohvritele hüvitise maksmist) kohaldamise analüüs – KOONDARUANNE”, 12. detsember 2008.

¹⁰ Vt komisjoni talituste töödokument nr ...

¹¹ Vt komisjoni talituste töödokument nr ...

3.3. Direktiivi kohaldamine ja tõhusus praktikas

Direktiivi praktilise kohaldamise kohta erinevates liikmesriikides on vaid piiratud hulk andmeid¹². Abistava asutuse abil täidetud piiriüleste taotluste ja otsustava asutuse võetud meetmete arv on toodud allpool esitatud tabelis. Eelkõige nähtub sellest, et praeguseks on registreeritud vaid mõni üksik juhtum.

Liikmesriik	Piiriüleste taotluste arv (abistava/otsustava asutuse tegevus)¹³
Belgia	1 juhtum / 22 juhtumit
Bulgaaria	andmed puuduvad
Tšehhi	0 juhtumit / 3 juhtumit
Taani	2 juhtumit / 2 juhtumit
Saksamaa	andmed puuduvad
Eesti	3 juhtumit / 4 juhtumit
Kreeka	direktiivi ei ole üle võetud
Hispaania	andmed puuduvad / 48 juhtumit
Prantsusmaa	andmed puuduvad / 28 juhtumit
Iirimaa	1 juhtum / 31 juhtumit
Itaalia	asutused puuduvad
Küpros	andmed puuduvad / 2 juhtumit
Läti	2 juhtumit / 1 juhtum
Leedu	3 juhtumit / 0 juhtumit
Luksemburg	0 juhtumit / 1 juhtum
Ungari	0 juhtumit / 0 juhtumit
Malta	0 juhtumit / andmed puuduvad
Madalmaad	39 juhtumit / 3 juhtumit
Austria	andmed puuduvad / 3 juhtumit
Poola	5 juhtumit / 5 juhtumit
Portugal	andmed puuduvad / 3 juhtumit
Rumeenia	1 juhtum / 0 juhtumit
Sloveenia	0 juhtumit / 1 juhtum
Slovakkia	0 juhtumit / 0 juhtumit
Soome	6 juhtumit / 1 juhtum
Rootsi	7 juhtumit / 14 juhtumit
Ühendkuning- riik	ligikaudu 100 juhtumit / andmed puuduvad

Uuringu kohaselt näib asjakohaste andmete puudumise põhjuseks olevat see, et mõned liikmesriigid on direktiivi rakendanud alles hiljuti. Osadel liikmesriikidel on rakendamisel tekkinud probleeme, sealhulgas erinevate seisukohtadega kasutatava keele suhtes, erineva suhtumisega menetluste kiirusesse ja tõhususse ning seoses sellega, et ei tunta teiste liikmesriikide õigussüsteemi ja -menetlusi. Samuti teatasid

¹² Töövõtja tehtud uuringus ei soovinud enamik vastajaid vastata küsimustele taotluste, teabe taotluste, otsuste, ärakuulamise jms kohta. Seega on kogu ELi hõlmavad andmed nendes küsimustes üsna ligikaudsed.

¹³ Olemasolevate andmete hõlmav ajavahemik erineb. Arvud on kogutud uuringust ja 23. oktoobril 2008. aastal toimunud kesksete kontaktpunktide kohtumisel saadud teabest.

vastajad mitmest edukast juhtumist ja tegid ettepaneku jagada sellistest juhtumitest saadud kogemusi.

Lisaks statistikale saab uuringule tuginedes teha järgmised peamised järeldused.

3.3.1. *Direktiivi tõhusus*

Otsustavad ja abistavad asutused andsid praeguse süsteemi ja kesksete kontaktpunktide toimimisele, samuti standardvormide, keelte ja sidetehnoloogia kasutamisele üldiselt positiivse hinnangu. Suhteliselt väike vastasmäär tõstatas siiski küsimuse, millises ulatuses vastajad tegelikult süsteemi kasutavad.

Enamik otsustavaid ja abistavaid asutusi pidas oma peamisi koostööpartnereid tõhusaks, üksikud olid oma ametlike koostööpartnerite suhtes kriitilised. Positiivne hinnang anti ka kesksetele kontaktpunktidele.

Nõude esitajad olid samal ajal protsessiga märksa vähem rahul kui asutused, pidades taotlusprotsessi keeruliseks ja aeganõudvaks. Peamiste probleemidena nimetati keelebarjääri ning teabe ja õigusabi puudumist. Seega näib, et hoolimata direktiivi artiklis 11 sätestatud nõuetest on peamiseks taotlusprotsessi probleemiks jäänud keelebarjäär ja teabevahetus üldiselt.

3.3.2. *Töökoormus ja otsused*

Nagu nähtus eespool esitatud tabelist, oli direktiivi kohaste taotluste hinnanguline arv kogu ELis aruandlusperioodi jooksul väga väike. Samas on tõendeid, et taotluste, ärakuulamiste ja teabe taotluste arv suurenes ajavahemikul 2006–2008 märkimisväärselt. Hoolimata taotluste arvu suurenemisest jäi rahuldatud taotluste määr üldiselt samaks (ligikaudu 10 %). Uuringu kohaselt on nii nõude kui ka väljamakstud absoluutsummad märkimisväärselt suurenenud. Väljamaksed protsendina nõudesummast on sõltuvalt aastast ja asukohast väga erinevad.

3.3.3. *Töökorraldus ja teabevahetus*

Uuringust nähtub, et suutlikkus menetleda ja edastada taotlusi ja otsuseid erineb Euroopa Liidus riigiti märkimisväärselt. Keskmiselt kulub taotluse edastamiseks ligikaudu neli nädalat ja taotluse jõudmiseks otsustava asutusele ligikaudu kaks nädalat. Täiendava teabe taotluste menetlemine võib kesta kuni neli kuud.

Näib, et sidetehnoloogia kasutamine on aidanud kaasa ärakuulamiste arvu mõningasele suurenemisele. Kui 2006. aastal korraldati ärakuulamine ligikaudu 10 % taotluste puhul, siis 2007. aastal oli see määr 19 %. Mõni näide toodi tele- ja videokonverentside kohta, kus tekkisid probleemid. Otsustavate asutuste märkimisväärne vähemus (1/4) nõustus kasutama ka e-posti ja faksi.

Enamik vastajaid väljendasid oma rahulolu keelte kasutamisega. Samas väljendas märkimisväärne vähemus (1/4) muret ja esitati mitu ettepanekut olukorra parandamiseks, sealhulgas ettepanek hakata kasutama emakeele tõlke.

3.3.4. *Tagasilükatud taotluste määr*

Uuringu raames esitatud tõendite alusel saab väita, et ainult suhteliselt väike osa ohvritest on esitanud nõude piiriülese hüvitise saamiseks.

Selle võimalikud seletused ulatuvad teadmatuselt skeemide olemasolust kuni soovimatuseni kontakteeruda nõudeid vastuvõtva asutusega (abistav asutus). Tagasilükatud taotluste kõrgele määrale nõudemenetluses võivad kaasa aidata ka

sellised välistegurid nagu tajutav keelebarjäär, keskse teabeallika puudumine ja kahe asutuse kaasatus¹⁴.

3.4. Liikmesriikide hüvitisskeemid (artikkel 12)

3.4.1. Liikmesriikide hüvitisskeemide olemasolu

Artikli 12 kohaselt peab liikmesriikidel olema hüvitisskeem, mis on suunatud nende territooriumil sooritatud tahtlike vägivallakuritegude ohvritele.

Selle kohustuse on täitnud kõik liikmesriigid peale Kreeka.

3.4.2. Skeemiga hõlmatud kahju ning artikli 12 kohane õiglane ja asjakohane hüvitis

Uuring ning tsiviil- ja kaubandusajuh käsitleva Euroopa õigusala koostöö võrgustiku veebisait¹⁵ sisaldavad märkimisväärsel hulgal teavet liikmesriikide hüvitisskeemide kohta. Käesolevas jaos antakse ülevaade liikmesriikide praegu kohaldatavate hüvitisskeemide kahest aspektist, nimelt ülevaade kahjust ning õiglasest ja asjakohasest hüvitisest.

Kõik liikmesriigid peale Kreeka maksavad tahtliku isikuvastase kuriteo ohvritele hüvitist. Kaks kolmandikku liikmesriike on kehtestanud skeemi, mille kohaselt tahtliku isikuvastase kuriteo ohvri surma korral makstakse hüvitist ohvri sugulastele. Mittetahtliku kahju korral ei maksa enamik liikmesriike hüvitist ei ohvrile ega tema sugulastele.

Valdav osa liikmesriike maksab hüvitist nii isikukahju kui ka surma korral; Enamiku liikmesriikide skeemid hõlmavad ka haigusi ja vaimseid kannatusi.

Enamikul juhtudel võivad hüvitist taotleda ohver või tema lähisugulased (tapmise korral).

Kõik liikmesriigid peale kahe on kehtestanud tähtaja hüvitismõude täitmiseks ja esitamiseks ning enamik liikmesriike (3/4) on sätestanud, et teatud tingimustel võib tähtaega pikendada. Sellised tingimused on üldjuhul seotud ohvrile kuriteoga põhjustatud meditsiiniliste tagajärgedega.

Samas ei ole enamik liikmesriike (2/3) kehtestanud hüvitise rahalist miinimummäära ja kui selline määr on kehtestatud, erineb see liikmesriigiti märkimisväärselt.

Kuigi üheski skeemis ei ole hüvitise taotlemise tingimusena sätestatud ei kriminaalmenetluse lõppemist ega õigusrikkuja tuvastamist, on siiski peaaegu igas skeemis nõutud, et ohver teataks süüteo politseile. Peaaegu pooltes skeemides on kehtestatud politseisse pöördumise tähtaeg. Kui selline tähtaeg on kehtestatud, siis peaaegu pooltes skeemides on ette nähtud võimalus seda pikendada.

Peaaegu kõigis skeemides on säte, mille kohaselt ohvrite puhul, kes aitasid mis tahes viisil kaasa nende kahju põhjustanud asjaolude tekkimisele, võib hüvitist vähendada või lükata nende nõude tagasi. Samas ei ole märkimisväärselt suure osa skeemide (4/5) kohaselt kriminaalkorras karistatud ohvritelt sel põhjusel hüvitise saamise õigust (tervikuna või osaliselt) ära võetud.

Uuringus küsiti, kas vastajad on seisukohal, et nende skeemidega on ette nähtud direktiivis nõutud „õiglane ja asjakohane hüvitis”. Küsimusele vastas alla poole

¹⁴ Muud tagasilükatud taotluste kõrge määra üldisemat laadi põhjused (näiteks taotluste tagasivõtmise kõrge määr) on esitatud uuringus.

¹⁵ http://ec.europa.eu/civiljustice/comp_crime_victim/comp_crime_victim_gen_et.htm

otsustavatest asutustest. Vastanud asutused kinnitasid, et nende skeemid vastavad sellele nõudele.

Vastajatele esitati mitmeid küsimusi skeemiga ettenähtud hüvitise hindamise ja ulatuse kohta. Enamiku vastajate (2/3) esitatud andmete kohaselt põhineb hüvitise hindamine riiklikel õigusaktidel, milles käsitletakse kahjuhüvitisnõudeid isikukahju või surma põhjustamise korral. Mõnes skeemis kasutatakse konkreetse kahju rahalise väärtuse kindlaksmääramiseks tariifi.

Lisaks mittevaralisele kahjule on enamiku skeemidega ette nähtud hüvitis vigastusest tuleneva varalise kahju (näiteks saamata jäänud tulu) korvamiseks ja enamikus skeemides hüvitis pikemaajalise puude korral. Samuti on enamiku skeemidega ette nähtud hüvitis ülalpeetavatele nii mittevaralise (lähedase kaotus) kui ka varalise kahju (ülalpeetavale isikule makstava toetuse lõppemine) korral.

Enamikus skeemides (4/5) on sätestatud igal juhul hüvitise kogusumma ülemmäär. Küsimusele, kas saamata jäänud tulu hüvitamisel peaks olema ülemmäär, on pooled liikmesriigid vastanud jaatavalt, teised eitavalt.

Hüvitise maksmiseks nõude esitajale võib kasutada veel kahte allikat. Esiteks võib hüvitise sisse nõuda õigusrikkujalt. Riiklike õigusaktidega võib ette näha, et nõuet menetlev amet pöörab ohvri tsiviilõigusliku nõude õigusrikkuja vastu. Uuringust nähtus, et natuke üle pooltes liikmesriikide skeemides ei nõuta ohvrit mõistlike meetmete võtmist kahju hüvitamiseks õigusrikkuja poolt. Teine allikas on lisahüved, mis võivad laekuda riigilt või nõude esitaja tööandjalt või tuleneda tema kindlustuslepingutest. Selles aspektis vastajad nõustasid, et skeemid peaksid püüdma ära hoida hüvitise kahekordse maksmise.

Hüvitisskeemid on keerulised ja nende tunnused liikmesriigiti erinevad. Siiski näib, et kõik küsitluses osalenud liikmesriigid on kehtestanud toimiva hüvitisskeemi, mis on suunatud tahtlike vägivallakuritegude ohvritele.

Seoses õiglase ja asjakohase hüvitisega kinnitasid uuringus osalejad, et liikmesriigid täidavad olulisel määral tahtlike vägivallakuritegude ohvritele õiglase ja asjakohase hüvitise maksmist käsitlevaid sätteid:

- kõik vastajad märkisid, et hüvitis tahtlike isikuvastaste kuritegude ohvritele on ette nähtud;
- enamik liikmesriike on mittetahtliku kahju jätnud oma hüvitisskeemist välja;
- valdav osa liikmesriike maksab hüvitist nii isikukahju kui ka surma korral;
- ollakse üksmeelel, et skeemid peaksid hõlmama haigusi ja vaimseid kannatusi;
- laialdaselt järgitakse miinimumnõuet, mille kohaselt võiksid nii ohvrid kui ka nende lähisugulased (tapmise korral) hüvitist taotleda;
- Kõik peale kahe otsustava asutuse teatasid, et nad on kehtestanud tähtja hüvitisnõude täitmiseks ja esitamiseks;
- peaaegu kõigis skeemides on säte, mille kohaselt ohvrite puhul, kes aitasid kaasa neile kahju põhjustanud asjaolude tekkimisele, võib hüvitist vähendada või lükata nende nõude tagasi;
- märkimisväärselt suur osa liikmesriike on seisukohal (mis ei ole esitatud miinimumnõuete hulgas), et kriminaalkorras karistatud ohvritelt ei peaks sel põhjusel hüvitise taotlemise õigust ära võtma;

- enamiku skeemidega on ette nähtud hüvitis vigastusest tuleneva varalise kahju korvamiseks ja enamikus skeemides hüvitis pikemaajalise puude korral;
- mõnes skeemis kasutatakse konkreetse kahju rahalise väärtuse kindlaksmääramiseks tariifi;
- enamikus skeemides on sätestatud igal juhul hüvitise kogusumma ülemmäär.

4. DIREKTIIVI III PEATÜKI KOHASED RAKENDUSMEETMED

Artikli 13 lõike 1 kohaselt peavad liikmesriigid komisjonile saatma abistavate ja otsustavate asutuste nimekirja, artiklis 11 osutatud keeled, artikli 4 kohased teavitamismeetmed ning hüvitise taotlemise vormid.

Kogu nõutud teabe on saatnud 13 liikmesriiki (Belgia, Tšehhi, Taani, Iirimaa, Prantsusmaa, Läti, Ungari, Madalmaad, Austria, Portugal, Slovakkia, Rootsi ja Ühendkuningriik). Ülejäänud liikmesriigid peavad teatud osa teabest veel täiendama.

Sellest lähtuvalt koostas komisjon artikli 13 lõike 2 kohaselt käsiraamatu, mis sisaldab nimetatud teavet. Käsiraamat tõlgitakse kõigisse ELi ametlikes keeltesse ja avaldatakse Internetis justiitsatlases. Käsiraamatut ajakohastatakse korrapäraselt liikmesriikide edaspidiste täienduste ja muudatustega.

Artiklis 14 osutatud standardvormid taotluste ja otsuste edastamiseks kehtestati komisjoni 19. aprilli 2006. aasta otsusega 2006/337/EÜ¹⁶.

Artiklis 16 osutatud kesksed kontaktpunktid on kohtunud ühe korra, 23. oktoobril 2008.

5. KOKKUVÕTE

Eespool esitatud teabe alusel teeb komisjon järgmised järeldused direktiivi kohaldamise kohta:

- seoses direktiivis nõutud liikmesriikide hüvitisskeemidega selgus, et liikmesriigid on tahtlike vägivallakuritegude ohvritele ette näinud õiglase ja asjakohase hüvitise. Seega näib, et liikmesriigid täidavad kõnealust nõuet olulisel määral;
- seoses direktiivi menetluslike aspektidega piiriüleste juhtumite puhul on otsustavad ja abistavad asutused praeguse süsteemi, sealhulgas kesksete kontaktpunktide toimimise ning standardvormide, keelte ja sidetehnoloogia kasutamisega üldiselt rahul. Samas on nõude esitajad protsessiga märksa vähem rahul kui asutused. Paljud arvavad, et taotlusprotsess on keeruline ja aeganõudev ning peavad keelebarjääri ja teabevahetust üldiselt ohvri taotlusprotsessi hõlbustamise peamiseks takistuseks.

Seega on komisjon seisukohal, et direktiivi toimimise parandamiseks tuleks tähelepanu pöörata selle kohaldamise järgmistele aspektidele:

- liikmesriigid peaksid püüdma koguda andmeid direktiivi kohaldamise kohta, et suuta senisest paremini hinnata protsessi tõhusust;

¹⁶ ELT L 125, 12.5.2006, lk 25.

- liikmesriigid peaksid tagama võimalikult suures ulatuses direktiivi ja oma hüvitisskeemide alase teabe kättesaadavuse kodanikele, sest praegu näib, et vaid üksikud võimalikud nõude esitajad on teadlikud oma õigustest;
- lisaks peaksid liikmesriigid tagama direktiivi keelenõuete täitmise, et tagada nõude esitajatele võimalikult tõhus menetlus;
- oluline on, et liikmesriikide hüvitisskeemide peamised osad oleksid selged ja läbipaistvad. Eelkõige kehtib see skeemiga hõlmatud kuritegude ja kahju hüvitamise kohta. Justiitsatlas ning tsiviil- ja kaubandusasju käsitleva Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku veebisait sisaldavad juba märkimisväärsel hulgal teavet liikmesriikide hüvitisskeemide kohta. Ometi tuleks kaaluda, kas on vaja teha jõupingutusi, et täiustada nimetatud veebisaitidel kättesaadavaks tehtud teavet direktiivi ja liikmesriikide hüvitisskeemide kohta.

Direktiivi kohaldamise lühikese aja ja sellest tuleneva praktiliste kogemuste vähesuse tõttu ei tee komisjon ettepanekut muuta direktiivi, vaid on seisukohal, et kohaldamist on võimalik parandada kehtivate sätete alusel. Lisaks kasutab komisjon oma asutamislepingust tulenevaid volitusi, et ärgitada liikmesriike lõpule viima võimalike puudulike meetmete täiustamist.

